

*Sociálna práca s utečencami:
Minimálne požiadavky (štandardy) pre
vytváranie
študijných plánov
vyšších vzdelávacích programov*

Menedék

Migránsokat Segítő Egyesület
www.menedek.hu/cdnp

UNHCR
The UN Refugee Agency

Predslov

Tento text je výsledkom procesu, ktorý sa začal v prvej polovici roku 2003 v rámci Regionálneho programu pre rozvoj spôsobilosti (Regional Competence Development Programme) koordinovaného Menedék - Maďarskou asociáciou pre prisťahovalcov, financovaného Regionálnou organizačnou zložkou UNHCR v Budapešti. Uvedomujúc si dôležitosť a možnosti vznikajúcich vzdelávacích programov vyššieho stupňa pre študentov sociálnej práce v oblasti ochrany utečencov¹, cítime dôležitosť toho, aby sme ponúkli koncepčný rámec, obsahujúci odporúčania týkajúce sa zásadných prvkov tvorby (rozvoja) študijného plánu.

Cieľmi týchto odporúčaní sú:

- Ovplyvniť formu a obsah existujúcich a budúcich iniciatív vysokoškolského vzdelávania v oblasti výučby špecifickej sociálnej práce s utečencami, vychádzajúc pritom z medzinárodných štandardov, resp. z najlepšej praxe a skúseností získaných na inštitucionálnej úrovni;
- Poskytnúť pomôcky a usmernenia pre tvorbu študijnej osnovy so zámerom uľahčiť uplatňovanie najvyšších štandardov;
- Vytvoriť nástroje pre monitoring a vyhodnocovanie systému rozvoja odbornej spôsobilosti vo vysokoškolskom vzdelávaní.
- Zvýšiť kapacitu profesionálnych pracovníkov činných v oblasti poskytovania ochrany a služieb pre utečencov.

Pozadie

“Ľudia opúšťajúci svoju vlasť v dôsledku obáv z prenasledovania sa pír pájajú k väčším prúdom migrantov odchádzajúcich za pracovnými príležitosťami, vzdelaním, znovuzjednotením rodiny alebo z iných dôvodov. Odhaduje sa, že na konci dvadsiateho storočia zhruba asi 150 miliónov ľudí žilo mimo krajiny, v ktorej sa narodili, čo predstavuje asi 2,5 percenta svetovej populácie, t.j. každý 40-ty človek žil mimo svojej rodnej krajiny. Z tohto počtu asi 15 miliónov alebo 10 percent tvoria utečenci.²

Migrácia je celosvetovým fenoménom, ktorý sa odohráva podľa zrejmého scenára, t.j. ľudia z menej rozvinutých krajín (hlavne z juhu a z východu) sa sťahujú do viac industrializovaných západných a severných krajín. V rámci tohto migračného toku uteká mnoho ľudí pred vojnou, útlakom, sociálnym rozpadom, prenasledovaním a pred extrémnym porušovaním ľudských práv. Títo ľudia prichádzajú do strednej Európy, alebo cez ňu prechádzajú a sú odkázaní na medzinárodnú ochranu.

Európske krajiny musia čeliť čoraz zložitejším výzvam pri zvládaní rôznorodých príválov prisťahovalcov, žiadateľov o azyl a utečencov. Za účelom obmedzenia prístupu na svoje územie pristúpili vzspelé krajiny v dôsledku obáv z nekontrolovaného ilegálneho

¹ Vo väčšine prípadov sa termín ‘utečenec’ v texte používa v širšom význame a zahŕňa okrem osôb spĺňajúcich podmienky pre priznanie postavenia utečenca v zmysle Ženevskej konvencie z roku 1951, aj iné osoby odkázané na medzinárodnú ochranu, hlavne žiadateľov o azyl a osoby, ktoré potrebujú rôzne pomocné (dopňujúce) formy ochrany.

² UNHCR: The State of the World’s Refugees 2000, Oxford University Press, 2000, strana 280.

prist'ahovalecstva k rozsiahlym opatreniam. Tento vývoj kladie veľké nároky na azylové systémy, čo sa týka ich kvality a celistvosti.

Na začiatku deväťdesiatych rokov, ratifikovali stredoeurópske štáty transformujúce sa na demokratické krajiny Ženevskú konvenciu z roku 1951 a začali vytvárať svoje vlastné národné systémy ochrany utečencov. Tieto sa zameriavali hlavne na právne aspekty medzinárodnej ochrany, pričom sa podcenil význam jej ostatných aspektov, vrátane oblasti sociálnej podpory. Za účelom poskytovania účinnej ochrany v súlade s medzinárodnými štandardmi a so štandardmi EÚ je nevyhnutné zabezpečiť prípravu kompetentných sociálnych pracovníkov, a to sprístupnením špecializovaných vyšších (vyšokoskolských) vzdelávacích programov v danej oblasti.

Kým doporučené 'minimálne požiadavky rozvoja študijnej osnovy pre vyššie vzdelávacie programy' jasne potvrdzujú súvislosť medzi azylom a migráciou a stavajú na nej, odporúčania sa zameriavajú na utečencov a iné osoby odkázané na medzinárodnú ochranu. Avšak mnohé z vedomostí a zručností, s ktorými sa v rámci jedenástich tematických okruhov odporúčanej štruktúry zaoberáme, sú tiež relevantné, resp. sa môžu preniesť aj na sociálnu prácu s ostatnými kategóriami migrujúcich žien, mužov a detí. Študenti, ktorí sa stretnú s predkladaným obsahom získajú vedomosti, zručnosti a rozvinú si príslušný profesionálny prístup, ktorý im umožní lepšie chápať a reagovať na profesné výzvy práce s osobami, ktoré opustili svoju krajinu dobrovoľne alebo z prinútenia a sú odkázané na kvalitnú podporu.

'Medzinárodná ochrana' tvorí základ práce s utečencami. Ako sme vyššie spomenuli, koncepcia medzinárodnej ochrany je príliš často vnímaná tak, akoby sa obmedzovala len na právne a administratívne postupy, pasy a dokumkentáciu. I keď je určenie štatútu utečenca a súvisiaca dokumentácia naozaj neodmysliteľná, medzinárodná ochrana znamená ďaleko viac, ako len dodržiavanie postupov a vybavovanie písomnosti. Medzinárodná ochrana zahŕňa celú škálu proaktívnych opatrení, ktorých cieľom je aby 'ženy a muži v záujme', mali prístup ku kvalitne vybudovaným právnym a sociálnym službám podporných programov. Opatrenia takéhoto charakteru, ktoré sú súčasťou komplexného a profesionálneho systému, pomôžu utečencom v plnej miere si uplatniť svoje ľudské práva pri integrácii do spoločnosti krajiny azylu, pri návrate do krajiny pôvodu, ak to okolnosti umožňujú alebo pri novom začiatku v tretej krajine.

Viac ako päťdesiatročné skúsenosti v oblasti medzinárodnej ochrany priniesli dôležité ponaučenia. Mnohé z týchto ponaučení poukazujú na nevyhnutnosť identifikovať pri tvorbe a plnení profesionálnych stratégií práce s utečencami často dramaticky odlišné potreby, príležitosti a prostriedky, ktoré ľudia (a rôzne skupiny osôb) majú. Počas tohto inštitucionálneho procesu získavania skúseností sa kládol dôraz na povahu špeciálnych potrieb, rozdielnosť pohlavia, vek a na potrebu systematického analyzovania dôsledkov, ktoré sa týkajú dostupnosti a možností plne si uplatňovať svoje ľudské práva.. Tiež sa dospelo k pochopeniu toho, že existuje evidentná spojitosť medzi stupňom zapojenia sa, či účasťou utečencov a ich schopnosťou nachádzať dlhodobé (trvalé) riešenia vlastných problémov. Taktiež je potrebné vytvárať prostredie, ktoré rešpektuje ich ľudskú dôstojnosť. Odporúčania, zapracované do rámca 'minimálnych požiadaviek', teda vo všetkých jedenástich tematických okruhoch integrujú profesionálne úvahy o rodovom a vekovom zložení, ako aj o účasti a posilnení postavenia utečencov.

V posledných rokoch je čoraz viac uznávaná dôležitosť 'ochranej úlohy' sociálnej práce, vykonávanej adekvátne odborne vzdelaným presonálom, ktorá je zohľadnená v inštitucionálnych stratégiách príslušných medzinárodných, regionálnych a národných

organizácií. Okrem toho môžu špecializovaný personál a vyššie vzdelávacie programy v oblasti sociálnej práce aktívne a neoceniteľne prispieť k národným azylovým systémom a podporovať krajiny pri úspešnom plnení si svojich záväzkov vzťahujúcich sa na ochranu utečencov.

Pri vytváraní kompetencií je dôležité vyzdvihnúť potrebu uplatnenia holistického prístupu k problematike ochrany utečencov a rovnako zdôrazniť tak právne ako aj sociálne (či ekonomické, kultúrne a politické) aspekty problematiky. Pre budúcich sociálnych pracovníkov je neodmysliteľný komplexný súbor znalostí, pokrývajúci všetky aspekty ochrany.

Pri vytváraní študijnej osnovy pre sociálnych pracovníkov, by sa nemalo zabúdať ani na praktickú časť vzdelávania. Samotné vzdelávanie v oblasti sociálnej práce sa dôrazne zameriava na prax. Toto by sa malo odzrkadľovať v učive s utečeneckou tematikou. Počas štúdia je nevyhnutné zabezpečiť pre študentov možnosť stretávať sa s utečencami alebo inými osobami, ktoré sú subjektmi starostlivosti v inštitucionálnom prostredí. A preto sa odporúča vykonávať odbornú prax v organizáciách a inštitúciách pracujúcich s utečencami. Je taktiež dôležité zachovávať spojenie medzi prednáškami a miestom stáže. Študenti, ktorí nastúpia na stáž v organizácii pracujúcej s utečencami, by mali v ideálnom prípade vopred prejsť teoretickou výučbou: 'sociálna práca s utečencami'.

Revízia

V priebehu roka 2005 boli prepracované a doplnené rôzne aspekty 'minimálnych požiadaviek (štandardov) pre vytváranie študijných plánov vyšších vzdelávacích programov'. Východiskom tejto práce bola spätná väzba a odporúčania lektorov, ktorí využívajú príručku pre plánovanie a realizáciu kurzov orientovaných špeciálne na sociálnu prácu s utečencami naprieč regiónom CDNP. Toto umožnilo kolektívu editorov získať veľmi podstatné informácie o efektívite, alebo inak povedané, základ pre vypracovanie odporúčaní minimálnych štandardov pre praktické využitie. Boli to práve odborné názory týkajúce sa obsahu, zoradenia tématických okruhov a chýbajúcich prvkov, dôležitosti 'postoja a prístupu v praxi', ktoré poskytli informácie a pomohli smerovať našu revíziu prácu. A preto chceme týmto vyjadriť vďaku našim kolegom, ktorí si našli čas na to, aby sa s nami podelili o svoje skúsenosti.

Jedenástimi tematickými okruhmi sú:

- úvod do migračnej problematiky
- skúsenosti utečencov
- informácie o krajine pôvodu
- systémy medzinárodnej ochrany
- národné azylové systémy
- systémy sociálnej podpory
- integrácia
- sociálna práca s utečencami a žiadateľmi o azyl
- kultúrno-spoločenské aspekty práce s utečencami
- hodnoty, normy a etické aspekty
- plánovanie a manažment sociálnych služieb pre utečencov a žiadateľov o azyl

Predložené tématické okruhy sa ukázali byť elementárne pre rozvíjanie schopnosti študentov zžiť sa s nadväzujúcou problematikou, ktorá sa týka poskytovania sociálnej podpory. Nové tematické okruhy o 'integrácii', 'plánovaní a manažmente sociálnych služieb pre utečencov a žiadateľov o azyl' hovoria aj o tom, že na hodinách je potrebné kvalitnejšie sa sústrediť na každodenné reálne situácie a výzvy, s ktorými sa profesionálni pracovníci pri svojej práci s utečencami stretávajú.

Súbor týchto jedenástich tematických okruhov ponúka len rámec pre vytváranie a realizáciu študijných plánov pre vyššie vzdelávacie programy. Tieto otázky sú vo vysokej miere závislé od štruktúry jednotlivých fakúlt, ktorá je značne odlišná v strednej Európe a v pobaltských štátoch. To isté platí aj v otázke, či majú prednášky s utečeneckou tematikou prebiehať v nižších alebo vo vyšších ročníkoch. Prednášky môžu byť súčasťou, buď základného štúdia sociálnych pracovníkov, pričom sa premietnu do všeobecného vzdelávacieho programu fakulty, alebo sa môžu stať súčasťou doplňujúcich študijných možností vo forme postgraduálnych prednášok, či špecializácií.

Budapešť 15. septembra 2005

CDNP Kolektív editorov/Regionálny úrad UNHCR v Budapešti

Tematické okruhy pre tvorbu študijných osnov

1. tematický okruh:

ÚVOD DO MIGRAČNEJ PROBLEMATIKY

Študijné ciele, zahrňujúce rozvoj znalostí, zručností a prístupu:

- Pochopenie čoraz väčšej komplexnosti pohybov ľudskej populácie a jej súvislosť s ochranou utečencov.
- Pochopenie rozdielov medzi utečencami a ostatnými prisťahovalcami.

Kľúčové slová/koncepty:

globalizácia, prisťahovalecké zákony a politiky, zmiešaná populácia, rozšírenie EÚ a vytváranie jej politiky, demografické trendy a socio-ekonomické dôsledky, pravidelní/nepřavidelní prisťahovalci, dobrovoľná migrácia a migrácia z prinútenia - vnútroštátna a cezhraničná, žiadatelia o azyl a utečenci, prevádzachtvo, kontrola hraníc a medzinárodná ochrana, ľudské práva a monitoring hraníc

Obsah:

- Všeobecná história, globálne migračné trendy a modely (schémy) v druhej polovici dvadsiateho storočia, vrátane pôvodu príčin (tak pretrvávajúcich, ako aj meniacich sa) i číselných údajov.
- Typy a formy migrácie (kategórie, definície, ako často sú tieto kategórie a definície v skutočnosti zahmlievane, pohľad na násilnú migráciu a azyl v širšom kontexte medzinárodnej migrácie);
- Socio-ekonomické dopady migrácie na prijímajúce spoločenstvá a na spoločnosti, z ktorých prisťahovalci odchádzajú, ako aj na tranzitné krajiny.

Metódy:

prednášky, teoretický výskum, diskusia a prípadové štúdie

Pomocné materiály pre vyučujúceho:

- Collinson, Sarah: Globalization and the dynamics of international migration: implications for the refugee regime. UNHCR New Issues in Refugee Research, Working Paper No. 1, 1999.
- Crisp, Jeff: A new asylum paradigm? Globalization, migration and the uncertain future of the international refugee regime. UNHCR New Issues in Refugee Research, Working Paper No. 100, 2003.
- Crisp, Jeff: Policy challenges of the new diasporas: migrant networks and their impact on asylum flows and regimes. UNHCR New Issues in Refugee Research, Working Paper No. 7, 1999.
- Crisp, Jeff and Dessalegne, Damtew: Refugee protection and migration management: the challenge for UNHCR. UNHCR New Issues in Refugee Research, Working Paper No. 64, 2002.
- Demuth, Andreas: Some Conceptual Thoughts on Migration Research. In: Agozino, Biko (ed.): Theoretical and Methodological Issues in Migration Research. Ashgate, 2000. pp. 21-58.

- Massey, D. S. et al.: Theories of International Migration: A Review and Appraisal. In: Population and Development Review, vol. 19, no. 3, 1993. pp. 431-466.
- Salt, John: Current Trends in International Migration in Europe. Council of Europe, Strasbourg, CDMG (2005) 2.
- Zolberg, A., A. Suhrke, S. Aguayo: Escape from Violence: Conflict and the Refugee Crisis in the Developing World. Oxford University Press, 1992.
- Commission of the European Communities: Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on immigration, integration and employment. Brussels, COM (2003) 336 final.
- Global Commission on International Migration (GCIM): Migration in an interconnected world: New directions for action. Report of the Global Commission on International Migration, 2005.
- International Organization for Migration (IOM): World Migration 2003: Managing Migration - Challenges and Responses for People on the Move. IOM, 2003.
- International Organization for Migration (IOM): World Migration 2005: Managing Migration - Challenges and Responses for People on the Move. IOM, 2005.
- UNHCR: State of the World Refugees. Oxford University Press, 2000.
- UNHCR: Statistical Yearbook(s)

2. tematický okruh:

SKÚSENOSTI V UTEČENECKEJ PROBLEMATIKE

Študijné ciele, zahrňujúce rozvoj znalostí, zručností a prístupu:

- Uplatnenie prístupu orientovaného na ľudí.
- Vytáženie poznatkov z rôznych foriem skúseností, získaných na poli utečeneckej problematiky.
- Zohľadňovanie rozdielov medzi jedincami a skupinami, vyplývajúcich z ich špecifických skúseností.
- Pochopenie rozdielov medzi skúsenosťami žien a dievčat utečenkýň a skúsenosťami mužov a chlapcov utečencov.
- Reflektovať na postoje potrebné pre zabezpečenie ochrany utečencov a účinnej pomoci.

Kľúčové slová/koncepty:

rôznorodosť skúseností spojených s útekem, strata, mechanizmus na vyrovnávanie sa so situáciou, pohlavie, vek, stres, trauma, smútok (z úmrtia), splynutie s kultúrou pred útekem a po úteku, rizikové faktory, model (scenár) zmeny, zdroje ľudí a komunit, prenasledovanie na základe rozdielnosti pohlavia, SGBV, xenofóbia

Obsah:

- Fázy úteku (pred útekem; útek, prvý príchod, usadenie sa alebo návrat/ reintegrácia);
- Zmena zloženia rodín, skupín a spoločností, ovplyvnených násilným vysídlením;
- Rozpad tradičných noriem a štruktúr, čo môže viesť k zmene (a ku konfliktom) úloh jednotlivých pohlaví, v rodinných a komunitných štruktúrach;
- Strata a zmena ochranných a podporných mechanizmov počas jednotlivých fáz úteku;
- Psycho-sociálne a kultúrne dimenzie úteku z pohľadu ľudí rôzneho pohlavia a veku;

- Príčiny a dôsledky násilného vyst'ahovania, vrátane sexuálneho a rodovo podmieneného násilia, ako aj iných foriem porušenia ľudských práv;
- Strata a získanie zdrojov/možností v dôsledku zmien.

Metódy:

prednášky, prípadové štúdie, prizývanie utečencov podeliť sa o svoje skúsenosti, diskusie, analýza rodinnej biografie dobrovoľníkov spomedzi študentov, a to vo vzťahu k vysídleniu

Pomocné materiály pre vyučujúceho:

- Ager, Alastair (ed.): Refugees. Perspectives on the Experience of Forced Migration. Pinter, 1999.
- Berry, John W.: Sociopsychological Costs and Benefits of Multiculturalism. Ceifo Occasional Papers No. 3, 2000.
- Laird, Elizabeth: Kiss the Dust. Puffin Books, 1994.
- Loughry, M. and A. Ager (eds.): The Refugee Experience -Psychosocial Training Module. Oxford, Refugee Studies Centre, 2001.
- McLuhan, Elizabeth: Safe Haven: The Refugee Experience of Five Families (Ethnocultural Voices Series). Multicultural History Society of Ontario, 1995.
- Mertus, J. et al. (eds.): The Suitcase: Refugee Voices from Bosnia and Croatia. University of California Press, 1997.
- Naidoo, Beverly: Making It Home: Real-Life Stories from Children Forced to Flee. Puffin Books, 2005.
- Clandestins (Stowaways). a film od Chouinard, Denis and Wadimoff, Nicholas, 1998.
- Facing our Future. video vydané UNHCR, 2003.
- In This World. a film by Winterbottom, Michael, 2003.
- People-Oriented Planning at Work. Using POP to Improve UNHCR Programming. Príručka vydaná UNHCR 1994.

3. tematický okruh:**INFORMÁCIE O KRAJINE PÔVODU (COI)****Študijné ciele, zahrňujúce rozvoj znalostí, zručností a prístupu:**

- Rozvinúť schopnosť sociálneho pracovníka identifikovať, získavať, analyzovať, dokumentovať (archivačný systém) a používať relevantné informácie o krajine pôvodu (COI) v konkrétnom prípade.

Kľúčové slová/koncepty:

Politická, inštitucionálna, humanitárna, ekonomická a sociálna situácia, kontrola bezpečnostnej situácie/kontrola územia, ľudské práva, národná legislatíva, súdnictvo, podmienky v nápravných inštitúciách (väzeniach), mapy, kultúra, etnický aspekt, náboženstvo, sociálna bezpečnosť, zdravotná starostlivosť, zraniteľné sociálne skupiny, (sexuálna orientácia, osoby vyhýbajúce sa vojenskej službe, dezertéri, atď.) rola jednotlivých pohlaví a vekových skupín, typy prenasledovania - vrátane vekovo a rodovo podmieneného násilia.

Obsah:

- Relevantné druhy informácií;
- Zdroje informácií a ich spoľahlivosť;
- Identifikácia požiadaviek na COI v danom prípade;
- Metódy a techniky získavania COI;
- Spracovanie a analýza získanej COI;
- Dokumentácia/arhivácia získanej COI;
- Použitie COI počas sociálnej práce s utečencami.

Metódy:

teoretický/internetový prieskum, skupinová práca, diskusie, prizývanie odborníka na COI ako prednášajúceho

Pomocné materiály pre vyučujúceho:

- Mason, Elisa: *Update to Guide to Country Research for Refugee Status Determination*. at <http://www.llrx.com/features/rsd2.htm>.
- Mason, Elisa: *Update to Annex: Human Rights, Country and Legal Information Resources on the Internet*: at http://www.llrx.com/features/rsd_bib2.htm.
- ACCORD/Austrian Red Cross, ETC: *Researching Country of Origin Information - A Training Manual*. September, 2004.
- Most recent edition of UNHCR's RefWorld CD-ROM
- Amnesty International <http://www.amnesty.org>.
- European Country of Origin Information Network <http://www.ecoi.net/>.
- Human Rights Watch <http://www.hrw.org>.
- UNDP <http://www.undp.org>.
- UNHCR <http://www.unhcr.ch>.
- The Canadian Immigration and Refugee Board <http://www.irb.gc.ca>.
- Kvalitné rozhodnutia o azyle - príklady (ktoré uvádzajú a efektívne používajú COI)

4. tematický okruh:**SYSTÉMY MEDZINÁRODNEJ OCHRANY****Študijné ciele, zahrňujúce rozvoj znalostí, zručností a prístupu:**

- Oboznámenie sa s medzinárodnými štandardmi ochrany utečencov;
- Získanie prehľadu o rozvíjajúcich sa trendoch a diskusiách v danej oblasti;
- Uvedomenie si možností, ktorými je možné ovplyvňovať verejnú diskusiu a tvorbu postupov.

Kľúčové slová/koncepty:

Ženevská konvencia z roku 1951, Agenda pre ochranu, príčina prenasledovania, žiadateľ o azyl, rozdelenie záťaže/zodpovednosti, krajina: prvého azylu, krajina predchádzajúceho trvalého bydliska, prijímajúca krajina, krajina presídlenia, dlhodobé riešenie: miestna integrácia, presídlenie, dobrovoľný návrat do vlasti, strach: opodstatnená obava/strach, globálne konzultácie (diskusie), únik/možnosť premiestnenia v rámci jednej krajiny, osoby presídlené v rámci jednej krajiny, veľký príliv utečencov, princíp „*Non-refoulement*” (osoba nemôže byť vyhostená, kým nedošlo k rozhodnutiu o podstate žiadosti o azyl), osobná

dokumentácia, osoby v záujme Vysokého komisára OSN pre utečencov; ochrana: dočasná, sekundárna/doplnková; utečenec: *de facto utečenec*, *mandátny u.*, štatutárny utečenec, prístup rešpektujúci práva, registrácia, readmisná dohoda, pašovanie osôb, soft law (legislatívne normy nezáväzného charakteru), osoby bez štátnej príslušnosti: Konvencie OSN z r. 1954 a 1961, čierny pasažier, prevádzáčstvo (nekalé obchodovanie s ľuďmi), neúspešný žiadateľ o azyl.

Obsah:

- Korene medzinárodného systému ochrany utečencov, vrátane inštitucionálneho rozvoja;
- Založenie ochrany utečencov: Štatút úradu, Ženevská konvencia z roku 1951 a New Yorkský protokol z roku 1967 (definícia utečencov, ich práva a povinnosti);
- Výklad (význam) článku č. 35 Konvencie z roku 1951 a dozorná úloha UNHCR;
- Mandát UNHCR a priority v oblasti organizačných politík;
- Proces globálnej konzultácie (diskusie), Agenda pre ochranu a súvisiaci vývin;
- Európska dohovor o ľudských právach a jeho súvis s ochranou utečencov, formy sekundárnej ochrany;
- Prehľad medzinárodných a regionálnych ochranných mechanizmov;
- Proces rozširovania Európskej únie, *acquis EÚ* v oblasti azylu a súčasné politické diskusie.

Metódy:

prednášky, prípadové štúdie, diskusie, prizývanie obhajcu ľudských práv alebo predstaviteľa UNHCR

Pomocné materiály pre vyučujúceho:

- The 1951 Geneva Convention relating to Refugee Status and 1967 Protocol (*Ženevská konvencia z roku 1951 o statuse utečenca a Protokol z roku 1967*)
- The 1969 OAU Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa (*Konvencia OAU z roku 1969 o špeciálnych aspektoch utečeneckej problematiky v Afrike*)
- The 1984 Cartagena Declaration
- Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (*Štatút Úradu najvyššieho komisára OSN pre utečencov*)
- UNHCR Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status (*Príručka UNHCR o postupoch a kritériách pre určenie statusu utečenca*)
- The Universal Declaration on Human Rights (*Deklarácia ľudských práv*)
- International Covenant on Civil and Political Rights (*Medzinárodný dohovor o občianskych a politických právach*)
- International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (*Medzinárodný dohovor o ekonomických, sociálnych a kultúrnych právach*)
- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (*Dohovor o zamedzení všetkým formám diskriminácie žien*)
- 1984 Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (*Konvencia proti mučeniu a iným formám násillia, nehumánnemu a ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu*)
- European Convention on Human Rights and Additional Protocols (*Európska konvencia ľudských práv a jej protokoly*)

- Convention relating to the Status of Stateless Persons (*Konvencia o postavení osôb bez štátnej príslušnosti*)
- Convention on the Reduction of Statelessness (*Konvencia proti fenoménu bezštátnosti*)
- Convention on the Rights of the Child (*Konvencia o právach detí*)
- African Charter on the Rights and Welfare of the Child. OAU, 1990
- EXCOM Conclusions
- UNHCR Manuals on Refugee Children, Sexual and Gender Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons (*Príručky UNHCR o deťoch utečencoch, sexuálnom násilí proti utečencom, navrátilcoch a interne presídlených osobách*)
- UNHCR/Inter-Parliamentary Union Handbook for Parliamentarians: Refugee Protection, Guide to International Refugee Law
- UNHCR “Convention Plus” Questions and Answers
- Agenda for Protection Booklet including the Ministerial Declaration and the Plan of Action (*Agenda pre Ochrannú príručku, vrátane Ministereskej deklarácie a akčného plánu*)
- International Instruments and Mechanisms for the Fight against Torture
- European Council directives and regulations related to asylum
- Refugees, Volume 2, Number 135, 2004: *New Europe and Asylum. What Next?*
- European Council on Refugees and Exiles (ECRE): *Broken Promises - Forgotten Principles: An ECRE Evaluation of the Development of EU Minimum Standards for Refugee Protection: Tampere 1999 - Brussels 2004*. June, 2004.
- Commission of the European Communities: *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on the common asylum policy and the Agenda for protection*, Brussels COM (2003) 152 final.
- Faller E., V. Turk, F. Nicholson (eds.): *Refugee Protection in International Law*. UNHCR, Cambridge University Press, 2003.
- *Whose responsibility? Protection of Chechen internally displaced persons, asylum seekers and refugees*. Norwegian Refugee Council, 2005.
- Niessen, Jan: *Five Years of EU Migration and Asylum Policy-making under the Amsterdam and Tampere Mandates*. Migration Policy Group, Brussels, May, 2004.
- Selm, Joanne van: *European Refugee Policy: is there such a thing?* UNHCR New Issues in Refugee Research, Working Paper No. 115, 2005.
- Steiner, N., G. Loescher, M. Gibney: *Problems of Protection: The UNHCR, Refugees and Human Rights in the 21st Century*. Routledge, Inc., 2003.

5. tematický okruh:

NÁRODNÉ AZYLOVÉ SYSTÉMY

Študijné ciele, zahrňujúce rozvoj znalostí, zručností a prístupu:

- Oboznámenie sa s národným systémom ochrany a jeho príslušnými činiteľmi;
- Identifikácia silných a slabých stránok/nedostatkov národných azylových systémov v porovnaní s medzinárodnými štandardmi.

Kľúčové slová/koncepty:

Azylový zákon (legislatíva), prístup na územie a súvisiace postupy, typy a podmienky prijatia, účinnosť a transparentnosť postupov určovania štatútu utečenca (RSDP), formy ochrany, účastníci konania, dlhodobé riešenia (dobrovoľný návrat do krajiny pôvodu, integrácia na lokálnej úrovni, presídlenie/vystaňovanie do tretej krajiny) integračné politiky, koordinácia zúčastnených, vrátane príslušných ministerstiev, sekundárne presuny a ich dôsledky na azyl v Európe, uväznenie, ľudské práva, práva utečencov, ľudská dôstojnosť, prístup zohľadňujúci pohlavie/vek ľudí, vládne a mimovládne organizácie, medzinárodné organizácie, cirkvy, politické strany, akadémia, azyloví sudcovia, profesionálne združenia, záujmové/ideové a lobistické skupiny, nezávislosť utečencov a samostatne reprezentovanie sa, občianska spoločnosť ako taka

Obsah:

- Národná legislatíva v oblasti azylu ako súčasť širších migračných postupov/taktík;
- Legislatívny rámec ochrany na národnej úrovni, vrátane právneho postavenia, sociálnych, ekonomických, kultúrnych, občianskych a politických práv osôb v záujme;
- Relevantné činitele/organizácie;
- Zariadenia a služby;
- Národný azylový systém z pohľadu ľudských práv a práv utečencov, aj so zreteľom na dopady viažúce sa na pohlavie a vek ľudí.

Metódy:

prednášky, prizývanie praktických pracovníkov z oblasti - ako host'ujúcich lektorov, návštevy v teréne, teoretický výskum, prípadové štúdie, skupinová práca, prizývanie utečencov, prizývanie pracovníkov migračného úradu priamo sa podieľajúcich na určovaní štatútu utečenca.

Pomocné materiály pre vyučujúceho:

- dokumenty príslušnej národnej legislatívy, zákony, materiály o postupoch/politike
- články, analýzy vyššie spomenutých dokumentov
- štatistiky UNHCR o krajine a regióne, priebežné a výročné správy
- Štatúty mimovládnych organizácií na pomoc utečencom a svojpomocných skupín

6. tematický okruh:**SYSTÉMY SOCIÁLNEJ PODPORY****Študijné ciele, zahrňujúce rozvoj znalostí, zručností a prístupu :**

- Pochopiť ako môžu národné podporné systémy zabezpečovať a vytvárať možnosti pre utečencov uplatňovať si svoje sociálne a ekonomické práva a získať tým účinnú ochranu;
- Rozvíjať znalosti a zručnosti potrebné pre analyzovanie profilu, potrieb a zdrojov špecifickej skupiny utečencov;
- Získať schopnosť kriticky posudzovať mieru plnenia potrieb príslušnej skupiny osôb v záujme a definovať možné nedostatky;
- Pochopiť rolu verejného povedomia/presadzovania záujmov.

Kľúčové slová/koncepty:

ochrana, rovnocenné príležitosti pre mužov, ženy, chlapcov, dievčatá a osoby so špeciálnymi potrebami, napr. staršie osoby a mentálne či telesne postihnutí, prístup k tovarom a k službám, koncept sociálneho zaradenia, integrácia, nediskriminácia, potreby, zdroje, analýza z pohľadu rodu/veku, etnický aspekt, náboženstvo, sociálna starostlivosť, výhody pre deti, zamestnávanie, zdravotná starostlivosť: mentálne zdravie, osвета/vzdelávanie, rodinná podpora, komunitné štruktúry v rámci špecifickej skupiny alebo zariadenia, mobilizácia komunity

Obsah:

- Informácia o legislatíve, inštitúciách a zdrojoch, ktoré sú relevantné z hľadiska sociálnej podpory/pomoci;
- Existujúce zdroje v aktuálnych národných podporných systémoch v oblasti humanitárnej pomoci, zdravotnej starostlivosti, bývania, vzdelávania, starostlivosti o deti, sociálnej starostlivosti, zamestnávania, atď.;
- Formálne a neformálne systémy odporúčania (presmerovania, riadenia), koordinácie medzi rôznymi štruktúrami;
- Štrukturálne analytické prostriedky na identifikáciu a analýzu profilu populácie (skupiny), jej rôznorodých potrieb, zdrojov a rizikových faktorov vo všetkých segmentoch populácie (skupiny), zdôrazňujúc pritom jednotlivé črty odzrkadľujúce rodové a vekové zloženie;
- Kategórie ľudí so špeciálnymi potrebami, ich požiadavky na dostupné služby, pomoc a podporu;
- Rozvoj/vytváranie všeobecných a špeciálnych ochranných stratégií;
- Prepojenie dôvodov verejného povedomia a PI prostriedkov.
- Manažment modelových projektov - utečenci v rôznych situáciách a prostredí.

Metódy:

prednášky, prípadové štúdie, diskusie, teoretický výskum, návštevy v teréne

Pomocné materiály pre vyučujúceho:

- PERCO (Red Cross) documents at <http://www.ifrc.org/what/disasters/types/popmov/perco/publications.asp>.
- Publications by the EU Networks on the Integration of Refugees at <http://www.refugeenet.org/>.
- *Community Services for Urban Refugees*, UNHCR, 1994.
- UNHCR: *Community Services Guidelines*, 1996.
- UNHCR: *Refugee Resettlement: An International Handbook to Guide Reception and Integration*. 2002.
- UNHCR: *UNHCR Assistance to Older Refugees - review and case studies*, 1998.
- *Older People in Disasters and Humanitarian Crisis: Guidelines for Best Practise*. Help Age International, 2000.
- *Action for the Rights of Children* (ARC resource kit). Save the Children at <http://www.savethechildren.net/arc/files/main.html>.

7. tematický okruh:

INTEGRÁCIA

Študijné ciele, zahrňujúce rozvoj znalostí, zručností a prístupu:

- Pochopiť koncept integrácie utečencov (prist'ahovalcov), ako trvalého riešenia a ako aj účinného prostriedku ochrany;
- Rozširovať vedomosti a schopnosť posúdiť úroveň integrácie rôznych skupín utečencov a spoločností, ako aj identifikovať podporujúce faktory alebo prekážky plynulej integrácie;
- Oboznámiť sa s rôznymi sférami/oblastami integrácie utečencov (prist'ahovalcov) a rozvíjať schopnosť sociálneho pracovníka účinne podporovať proces integrácie;
- Oboznámiť sa s aktuálnymi európskymi diskusiami o integrácii utečencov/prist'ahovalcov;
- Oboznámiť sa so sústavou národnej legislatívy pre integráciu.

Kľúčové slová/koncepty:

trvalé riešenia; kultúrna prispôsobivosť, integrácia: integrácia ako dvojsmerný proces, ukazovatele integrácie, kritéria integrácie, bežné základné zásady prist'ahovaleckej integrácie, integračné programy, spoločensťvo, kultúra, socializácia, jazyk, zadovažovanie bývania, zamestnávanie, zdravie, vzdelávanie, rekvalifikačné kurzy, náboženstvo, občianstvo, zákonné práva, sociálne práva, zaradenie, vylúčenie, diskriminácia: inštitucionálna diskriminácia; xenofóbia.

Obsah:

- Informácie o konceptoch a definíciách integrácie utečencov/prist'ahovalcov;
- Špecifikum utečencov v kontexte integrácie - bariéry alebo zábrany, prvky akceptácie a neprijatia;
- Kultúrno-spoločenská dynamika integrácie utečencov, spoločenské interakcie, význam diskriminácie a xenofóbie a možnosti vysporiadania sa s nimi;
- Úvod do rôznych oblastí integrácie a súvisiaca primeraná intervencia sociálnej práce;
- Analýza a posúdenie cieľov integračných programov na národnej a európskej úrovni a ich použiteľnosť pri navrhovaní a tvorbe cieľových programov.
- Stanovenie kritérií pre integráciu utečencov/prist'ahovalcov; ukazovatele integrácie a ich aplikácia pri tvorbe cieľových programov.

Metódy:

prednášky, prípadové štúdie, diskusie, teoretický výskum, návštevy v teréne

Pomocné materiály pre vyučujúceho:

- Ager, Alistair and Alison Strang: *Indicators of Integration: final report*. UK Home Office Development and Practice Report series, No. 28, 2004.
- Reinsch, Peter: *Measuring Immigrant Integration. Diversity in a Dutch City*. a doctoral thesis at AWSB, 2000.
- Council of Europe: *Measurement and Indicators of Integration*. Council of Europe Publishing, 1997.
- European Council on Refugees and Exiles (ECRE): *Position on the Integration of Refugees in Europe*, 2002.

- European Council on Refugees and Exiles (ECRE): *Towards the Integration of Refugees in Europe*. The Way Forward: Europe's role in the global refugee system, July, 2005.
- UNHCR: *Global Consultations on International Protection: Local Integration*. EC/GC/02/6 25 April 2002.
- Commission of the European Communities: *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on Immigration, Integration and Employment*. Brussels, COM (2003) 336 final.
- Commission of the European Communities: *Handbook on Integration for Policy-makers and Practitioners*. Written by Niessen, Jan and Yongmi Schibel, on behalf of the European Commission, 2004.
- Commission of the European Communities: *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A Common agenda for Integration Framework for the Integration of Third Country Nationals in the European Union*. Brussels, COM (2005) 389 final.

8. tematický okruh:

SOCIÁLNA PRÁCA S UTEČENCAMI A ŽIADATEĽMI O AZYL

Študijné ciele, zahrňujúce rozvoj znalostí, zručností a prístupu:

- Oboznámiť sa s použiteľnosťou metód všeobecnej sociálnej práce v prospech ľudí, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu;
- Pochopiť funkciu ochrany a rozsah sociálnej práce v rôznych prostrediach a súvislostiach;
- Získať schopnosť riešiť potreby špecifických skupín osôb;
- Naučiť sa vytvárať a používať špecifické komunikačné zručnosti (komunikácia medzi kultúrami, úloha tlmočníka, riešenie konfliktov);
- Naučiť sa identifikovať a mobilizovať zdroje dostupné v na miestnej spoločnosti a zaangažovať osoby z cieľovej skupiny.

Kľúčové slová/koncepty:

informácia, poradenstvo, trauma, sociálna práca/vedenie prípadu, intervencia pri krízových situáciach, skupinová práca, práca v komunite, sprostredkovanie, dôvernosť/tajnosť, obhajovanie záujmov, odporúčanie na špecializované služby, pohlavie, vek, handicapované osoby, HIV pozitívne osoby, AIDS, odlúčené deti, obeť mučenia, tlmočenie, komunikácia, kultúra, závislosť (odkázanosť), zdroje, manažment, vyriešenie konfliktu, mediácia

Obsah:

- Rámec/možnosti sociálnej práce v Európe/miesta pre utečencov, špecifické pre jednotlivé krajiny (prijímacie centrá, väzenia, vládne/mimovládne poradenské kancelárie, integračné zariadenia) a súvisiace profesionálne výzvy v kontexte dlhodobých riešení (dobrovoľný návrat do vlasti, integrácia, presídlenie/vyst'ahovanie);
- Zapojenie sociálnych pracovníkov do poskytovania pomoci v núdzi a humanitárnej pomoci;
- Metódy a modely sociálnej práce s jedincami, skupinami a s komunitami;

- Aspekty sociálnej práce s osobami, ktoré si vyžadujú špeciálnu ochranu (ženy, deti, starší ľudia, traumatizovaní ľudia, obeť mučenia, postihnutí, HIV pozitívni ľudia, mentálne a chronicky chore osoby);
- Definovanie, posúdenie a rozvíjanie schopnosti utečencov chrániť seba samých, participácia a posilnenie postavenia utečencov;
- Komunikácia medzi kultúrami;
- Definovanie a analýza úlohy tlmočníka v rámci sociálnej práce;
- Ochrana údajov a spracovanie citlivých údajov;
- Bezpečnostné postupy pre sociálnych pracovníkov, bezpečné pracovné prostredie;
- Riešenie konfliktov v rámci komunity/stratégia mediácie.

Metódy:

situačné cvičenia, návštevy v teréne, prednášky, prípadové diskusie/analýza prípadov, používanie video-materiálu

Pomocné materiály pre vyučujúceho:

- Balgopal, Pallassana R. (ed.): *Social Work Practice with Immigrants and Refugees*. Columbia University Press, 2000.
- Fong, Rowena: *Culturally Competent Practice with Immigrant and Refugee Children and Families*. Guilford Press, 2004.
- Kohli, Ravi: *Child and Family Social Work with Asylum Seekers and Refugees*. Blackwell Publishing, 2003.
- Potocky-Tripodi, Miriam: *Best Practices for Social Work with Refugees and Immigrants*. Columbia University Press, 2002.
- Ryan, Angela Shen: *Social Work with Immigrants and Refugees*. Haworth Press Inc., 1992.
- Staehr, A. and M. Staehr: *Counselling Torture Survivors*. IRCT, 1995.
- UNHCR: *Community Services Guidelines*, 1996.
- UNHCR: *Interpreting in a Refugee Context*. (RLD 3), 1993.
- UNHCR: *Interviewing Applicants for Refugee Status* (RLD 4), 1995.
- UNHCR: *People-Oriented Planning at Work. Using POP to Improve UNHCR Programming*. A UNHCR Handbook, 1994.
- UNHCR: *Refugee Children: Guidelines on Protection and Care*, 1994.
- UNHCR: *Refugee Resettlement: An International Handbook to Guide Reception and Integration*, 2002.
- UNHCR: *Reproductive Health in refugee Situations, an inter-agency field manual*, 1999.
- UNHCR: *Sexual and Gender-Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons. Guidelines for Prevention and Response*, 2003.
- Separated Children in Europe Programme (SCEP): *Statement of Good Practice*. second edition, 2002 at <http://www.separated-children-europe-programme.org/Global/framed.asp?source=English/GoodPractice/Booklet/StatementGoodPractice.pdf>

9. tematický okruh:**KULTURNO-SPOLOČENSKÉ ASPEKTY PRÁCE S UTEČENCAMI****Študijné ciele, zahrňujúce rozvoj znalostí, zručností a prístupu:**

- Osvojiť si prístup rešpektujúci iné kultúry a toleranciu voči nim;
- Oboznámiť sa s možnými dôsledkami/vplyvom kultúrno-spoločenského pozadia (tak utečenca/žiadateľa o azyl, ako aj sociálneho pracovníka/ hostiteľskej komunity);
- Pochopiť zložitosť kultúrnych hodnôt v kontexte všeobecných ľudských práv;
- Oboznámiť sa s kultúrou kraniny pôvodu a meniacimi sa rodovými rolami utečencov a ich dôležitosťou zohľadňovať ich z pri plánovaní dlhodobých (trvalých) riešení.

Kľúčové slová/koncepty:

zmena, silové pomery, prístup k zdrojom a ich kontrola, dlhodobé riešenia a reintegrácia, náboženstvo, zvyky/návyky, kultúrne normy vrátane škodlivých tradičných praktík, sociálne konflikty vyplývajúce z rozdielov medzi kultúrami, posilnenie, identita, pohlavie, vek, jedinci/rodiny/komunity, rokovanie (dialóg), mediácia

Obsah:

- Kultúrno-spoločenské aspekty zmeny ako kritickej charakteristiky všetkých utečeneckých cyklov;
- Tradičné mechanizmy vyrovnávania sa so situáciou, vyvíjanie nových mechanizmov;
- Vplyv traumy a stresu, resp. zmeny ako stresového faktora;
- Znovunadobudnutie dôvery voči spoločnosti a predstaviteľom štátnych orgánov;
- Potreba rozpoznávať a rešpektovať kultúrne hodnoty a normy osôb v záujme v medziach všeobecných ľudských práv a kultúrneho pozadia prijímajúceho spoločenstva;
- Rovnováha medzi prispôbovaním sa novej kultúre a zachovávaním tradičných kultúrnych hodnôt;
- Možné spôsoby vzájomného pôsobenia, ochrany, ohlasov (odoziev), mediácie, preklopenia diskriminácie a pochopiť pozitíva rozdielnosti.

Metódy:

prípadové štúdie, získavanie informácií o krajine pôvodu, prednášky, diskusie, videá, analýza súdnych rozhodnutí, prizývanie utečencov a partnerských mimovládnych organizácií

Pomocné materiály pre vyučujúceho:

- Dominelli, Lena: *Anti-racist Social Work*. BASW Practical Social Work series, Palgrave, 1997.
- Hollands, Marlie: *Upon Closer Acquaintance: The Impact of Direct contact with Refugees on Dutch Hosts*. Journal of Refugee Studies, vol. 14. no. 3, 2001. pp. 295-314.
- Joppke, Christian: *The Retreat of Multiculturalism in the Liberal State*. Russell Sage Foundation, Working Paper no. 203. 2003.
- Kofler, Angelica: *Migration Emotion Identities. The subjective meaning of difference*. Braumüller, 2002.
- Loughry, M. and A. Ager (eds.): *The Refugee Experience -Psychosocial Training Module*. Oxford, Refugee Studies Centre, 2001.
- Potocky-Tripodi, Miriam: *Best Practices for Social Work with Refugees and Immigrants*. Columbia University Press, 2002.

- Shweder, R. A. et al. (eds.): *Engaging Cultural Differences: The Multicultural Challenge in Liberal Democracies*. Russell Sage Foundation, 2002.
- Thompson, Neil: *Anti-discriminatory Practice*. BASW Practical Social Work series, Palgrave, 2001.
- UNHCR: *Sexual and Gender-Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons. Guidelines for Prevention and Response*, 2003.

10. tematický okruh:

HODNOTY, NORMY A ETICKÉ ASPEKTY

Študijné ciele, zahrňujúce rozvoj znalostí, zručností a prístupu:

- Zvýšenie citlivosti vnímania a povedomia o zložitosti morálnych dilem, ku ktorým môže dôjsť počas sociálnej práce s osobami v záujme;
- Oboznámenie sa s morálnymi aspektmi práce s utečencami;
- Osobné hodnoty a postoje, dôležité pre účinnú prácu s utečencami.

Kľúčové slová/koncepty:

konflikt záujmov, rozloženie síl, závislosť, vykorisťovanie/zneužívanie, zraniteľnosť, dilemy ochrany, konzultácia a dialóg s osobami v záujme, dôvernosť/tajnosť, dohovorené pravidlá/zásady správania vrátane rodových aspektov, etika, hodnoty, normy, politika nulovej tolerancie

Obsah:

- Etické hodnoty a normy v kontexte služieb pre utečencov vo všeobecnosti a so zreteľom na trvalé riešenia (dobrovoľný návrat do vlasti, integrácia, presídlenie/vystaňovanie);
- Prístup orientovaný na klienta verzus inštitucionálne požiadavky/obmedzenia;
- Dohovorené pravidlá/zásady správania - kódex, vrátane rôznorodosti ponímania rodových prejavov v odlišných kultúrach, ochrana proti sexuálne a rodovo podmienenému násiliu a odozva na takéto násilie;
- Možné dilemy/tiažkosti sociálneho pracovníka v každodennej praxi počas sociálnej práce.

Metódy:

diskusie, prípadové štúdie, hranie rolí (situačné cvičenia), videonahrávky UNHCR

Pomocné materiály pre vyučujúceho:

- UNHCR's Code of Conduct
- Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response. The Sphere Project, 2000.
- International Federation of Social Workers (IFSW): The Ethics of Social Work Principles and Standards at <http://www.ifsw.org/Publications/4.4.pub.html>.
- Ife, Jim: *Human Rights and Social Work: Towards Rights Based Practice*. Cambridge University Press, 2001.
- Reamer, Frederic G.: *Social Work Values and Ethics*. Columbia University Press, 1999.
- národný etický kódex sociálnej práce

11. tematický okruh

PLÁNOVANIE A MANAŽMENT SOCIÁLNYCH SLUŽIEB PRE UTEČENCOV A ŽIADATEĽOV O AZYL

Študijné ciele, zahrňujúce rozvoj znalostí, zručností a prístupu:

- Umožniť budúcim sociálnym pracovníkom vytvárať, pripravovať a realizovať programy poskytovania sociálnych služieb utečencom a ostatným migrantom.
- Oboznámiť študentov sociálnej práce s postupmi a rôznymi technikami plánovania, zdokonaľovania, manažmentu a hodnotenia programov.
- Umožniť študentom účinne využívať koncepty POP a vylepšovania/zdokonaľovania pri navrhovaní sociálnych služieb.

Kľúčové slová/koncepty:

cieľové služby; vylepšovanie; systém sociálneho zabezpečenia; organizácie poskytujúce sociálne služby; záujmové skupiny; prístup orientovaný na klienta; koncepty orientované na ľudí (POP); zisťovanie potrieb; efektivita; výkonnosť; efektivita výdavkov; predkladanie správ; monitorovanie; hodnotenie s účasťou klientov; hodnotenie výkonu; hodnotenie dopadu; dlhodobé fungovanie; prístup zohľadňujúci potreby spoločenstva/komunity.

Obsah:

- Vzory manažmentu projektov v utečeneckých prostrediach.
- Modely zisťovania potrieb, identifikovanie potrieb klienta.
- Metodológia navrhovania programov: používanie logických systémov, časových plánov, navrhovanie programového rozpočtu.
- Monitoring a hodnotenie realizácie programu, význam ukazovateľov, hodnotenie z pohľadu a s účasťou klientov.
- Hodnotenie úspechu a efektivity.
- Otázka dlhodobého fungovania, cieľ kontra vylepšovanie programov.

Metódy:

spoločné posudzovanie a hodnotenie programov; diskusia o prípadoch; návštevy v teréne; organizovanie hodnotení s účasťou klientov.

Pomocné materiály pre vyučujúceho:

- Brody, Ralph: *Effectively Managing Human Service Organizations*. Sage Sourcebooks for the Human Services series, Sage Publications, 1993.
- Kettner, P., R. Moroney, L. Martin: *Designing and Managing Programs: An Effectiveness-Based Approach*. Sage Sourcebooks for the Human Services series, Sage Publications, 1990.
- Rossi, P.H., H.E. Freeman: *Evaluation. A Systematic Approach*. Sage Publications, 1993.
- Zolberg A.R., A.J. Clarkin: *Sharing Integration Experiences: Innovative Community Practices on Two Continents*. International Center for Migration, Ethnicity and Citizenship, New School University, New York, 2003.
- *You need two hands to clap. Good Practices in Integration from the Network of the Dutch Council for Refugees*. Vluchtelingen Werk Nederland, May, 2005.
- National reports on the implementation of refugee and immigrant oriented ESF, ERF and EQUAL projects. Správy krajín o realizácii projektov ESF, ERF a EQUAL pre utečencov a prisťahovalcov.